

Nr 215.

Av herr **Hage**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ordnande på det praktiskt och ekonomiskt mest fördelaktiga och arbetskraftbesparande sätt av administration och arbetsformer vid statens verk.

Regeringen har som bekant tillsatt en kommitté för att undersöka, huruvida driften vid statens järnvägar är lagd på ett ur ekonomiska och andra synpunkter fullt tillfredsställande sätt. Orsaken till detta initiativ är väl känt. Statsbanorna ha under senare tider lämnat ett mindre gynnsamt ekonomiskt resultat, vilket *delvis* dock torde bero på helt andra omständigheter än de, som kunna komma att förändras genom den nu pågående utredningen.

För min del anser jag, att det kunde finnas all anledning att utsträcka denna undersökning till även andra statsverk. Jag har nämligen kommit till den uppfattningen att — även om arbetssättet vid statens järnvägar på många håll är långt ifrån tillfredsställande — så har dock detta verk jämte kommunikationsverken i allmänhet — vilka kunna betraktas som ett mera modernt inslag i statsverksamheten — i sina arbetsformer tagit något intryck av det moderna affärslivet. De gammaldags statsinstitutionerna med anor och delvis kvarstående arbetsmetoder från gångna tider ha säkerligen i mindre grad moderniserats, och förhållandena med avseende på arbetstakten och arbetsmetoderna torde säkerligen, vad dessa verk beträffar, i ännu högre grad behöva en grundlig granskning.

Det kan ej bli fråga om att här gå in i detalj på detta mycket vidlyftiga ämne. Men så mycket kan dock sägas som varande »känd sak som är så gott som vittnad», att en person som det allra minsta kommer att av någon tillfällighet jämföra arbetsmetoderna inom en

av statsverkens expeditioner, byråer eller kontor med arbetssättet inom en jämförbar institution inom enskild verksamhet i allmänhet, måste få det intrycket, att den använda arbetskraften merendels är betydligt generösare tilltagen inom statsverkens institutioner, delvis beroende därpå, att arbetsmetoderna, efter allt att döma, ej följt med de förenklingsmetoder till besparande av arbete, som undan för undan skapats inom den enskilda verksamheten. Undertecknad har försökt göra vissa undersökningar i detta avseende. Med avseende på kontors-, expeditions- och byråarbetet har jag därvidlag kommit till den uppfattningen, att arbetsbesparande reformer kunna inom statsverken genom undersökning framkonstrueras, om man energiskt och målmedvetet strävar till att ekonomisera driften. Jag har även genom tjänstemän i vissa verk sökt skaffa mig en inblick i verkens arbetsmetoder. Det visserligen ringa, som jag ännu hunnit inhämta, har redan hos mig skapat den alldeles bestämda uppfattningen, att mycket stora besparingar skulle kunna stå att vinna genom en planmässig reformering på detta område.

Den anda, som heter byråkrati, vars ena sida består i opraktiska, gammalmodiga, långsamma och alltför grundliga arbetsformer, måste därvidlag resolut opereras bort och ersättas med moderna arbetsmetoder, skapade på grundvalen av strävandena inom det moderna affärslivet att åstadkomma arbetsformer, syftande till att leda till besparing av arbetskraft och material. Inget onödigt dubbelarbete! Ingen dyrbar och högre kvalificerad arbetskraft än vad som behöves! Befordringssystemet lagt så, att tjänstemän, med initiativ och vilja att reformera i dylik riktning till nytta för hela samhället, befordras på ett snabbare sätt än de initiativlösa och slöa — dock böra naturligtvis garantier skapas, för att ett sådant system ej leder till godtycke och att befordringen ej sker endast på grundvalen av ett framkommet *påstående* om att vederbörande äger nämnda egenskaper.

Här ovan beröres den överkvalificerade arbetskraftens användning i statens verk. Detta har naturligtvis sin grund bland annat däruti, att särskilt tjänstemän i speciellt de centrala verken under gångna tider intagit en mycket framstående social ställning, även om arbetets art ej varit så synnerligen högkvalificerat. Nutidens utveckling på detta område nödvändiggör en differentiering av arbetet, så att endast en mindre del av arbetskraften behöver besitta vissa högre kvalifikationer. I någon mån har detta tillmötesgåtts t. ex. genom användande av kvinnlig arbetskraft m. m. Men fortfarande torde

nog mycket arbete återstå, som kan avlyftas från den högre kvalificerade arbetskraften och överlämnas till mindre kvalificerad sådan.

Huru skall en undersökning av förhållandena på detta område verkställas? Detaljerna för denna undersökning torde vara omöjliga att här framlägga. Men ett sätt att åstadkomma en undersökning vore att skapa en eller flera undersökningskommissioner, i vilka framför allt som ledande element skulle ingå personer från enskild verksamhet, vilka gjort sig kända som ägande god organisationsförmåga och som visat sig kunna inom respektive verksamhetsgrenar på arbetskraftbesparande, praktiskt och ekonomiskt fördelaktigt sätt ordna arbetet.

En sådan undersökning med därmed följande reformering av arbetssättet inom statens verk måste bli va allt mera nödvändigt, ju mera staten utvidgar området för sin verksamhet. Men den måste även bli va nödvändig från den utgångspunkten, att man kan konstatera, att den använda arbetskraften måste av skäl, som här ej behöva beröras, bli va allt dyrare. Det blir nödvändigt, att denna arbetskraft utnyttjas på bästa möjliga sätt, så att den giver största möjliga effekt, d. v. s. att varje levererad arbetstimme innebär frambringandet av största möjliga kvantitet nyttigt arbete, vilket måste förutsätta, att allting ordnas så praktiskt som möjligt och att ingenting onödigt arbete på grund av gammal slentrian får bli kvar.

Med hänvisning till vad här anförts, hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte åstadkomma en utredning, huruvida och på vilket sätt ändringar böra vidtagas med avseende på sådana statens verk, där en sådan utredning ej redan pågår, i avsikt att administration och arbetsformer må kunna ordnas på det mest praktiskt och ekonomiskt fördelaktiga och arbetskraftbesparande sätt och en effektiv nedläggning av statens administrationskostnader på detta sätt uppnås.

Stockholm den 22 januari 1920.

Ernst Hage.